

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Circulaire kansen over de grens in België

*>> Duurzaam, Agrarisch, Innovatief
en Internationaal ondernemen*

Inleiding

Aanleiding

Nederland en België zijn economisch nauw met elkaar verbonden, zo is Nederland de op één na grootste handelspartner van België, en andersom ook. Toegang tot de Belgische markt is laagdrempelig omdat we buurlanden zijn. Beide landen zijn voorlopers op het terrein van circulaire economie. Om die reden staat de Vlaams-Nederlandse deltaconferentie op 29 november 2019 in het teken van circulaire economie. Verder heeft België aangegeven om in 2019 een *Belgium Circular Hotspot* te organiseren, zoals Nederland dat deed in 2016. België loopt voorop in het gescheiden ophalen van afval, recycling, het bedenken van innovatieve toepassingen van gebruikte materialen, en het vormen van interessante businessmodellen. Dit rapport beschrijft de meest circulaire sectoren in België.

1 Beleid circulaire economie in België

De circulaire economie is een economisch systeem dat bedoeld is om herbruikbaarheid van producten en grondstoffen te maximaliseren en waardevernietiging te minimaliseren. In een circulaire economie bestaat geen afval en worden grondstoffen steeds opnieuw gebruikt. Dat is anders dan in het huidige lineaire systeem, waarin grondstoffen worden omgezet in producten die aan het einde van hun levensduur worden vernietigd. Binnen de circulaire economie zetten overheden, ondernemers en producenten erop in om zo hoog mogelijk te **interveniëren op de Ladder van Circulariteit (de zgn. 'R-ladder')**.¹ Hoe hoger de interventie, des te groter de transitie van een lineaire economie naar een circulaire economie.

Beleid op circulaire economie in België

België heeft een andere staatsstructuur dan Nederland. Het beleid van de circulaire economie wordt gevormd en uitgevoerd door de gewesten Vlaanderen, Wallonië, Brussel en de federale overheid. In nationaal en internationaal verband positioneert de federale overheid de Belgische circulaire economie. De verschillende overheden hebben eigen beleid en zijn niet ondergeschikt aan elkaar.

België doet het erg goed als het aankomt op recycling. België is koploper als het gaat om afvalscheiding. Geen enkel Europees land sorteert zijn verpakkingen beter dan België. Zo worden 87,4% van de huishoudelijke verpakkingen gerecycled en wordt 90% van de gerecyclede materialen hergebruikt. Ter vergelijking: in Nederland scheidt men ongeveer 50% van het afval.²

De circulaire economie kan alleen al in België naar verwachting bijna 100.000 nieuwe banen en een toegevoegde waarde van 7,3 miljard euro opleveren.³

België aarzelt niet als het gaat om het stellen van ambities: het heeft als doel om in 2030 de belangrijkste Europese trekker te zijn op het vlak van circulaire economie.

Federaal België Circulair 2030 : 21 maatregelen⁴

Op 27 oktober 2016 presenteerden federale ministers Marghem (Energie, Leefmilieu en Duurzame Ontwikkeling) en Peeters (Economie) het programma "België Circulair 2030". Hierin staan 21 maatregelen, waaronder een partnerschap met recyclers om belemmeringen bij recycling te identificeren en weg te nemen, een partnerschap met bedrijven om het potentieel van de circulaire economie te berekenen en te laten stijgen door het delen van producten, producten te repareren en afval te verwerken. Ook wordt het toezicht verbeterd om misleidende milieucclaims tegen te gaan en wordt de consument beter beschermd door een betere toepassing van garanties. Ander onderdeel van de 21 maatregelen is het informeren van medeoverheden en bedrijven over circulair aanbesteden om meer vraag te genereren naar circulaire producten en diensten. Daarnaast vindt er integratie van de groene chemie strategie plaats middels onderzoek en door samenwerking tussen overheid en bedrijven. De Centrale Raad voor het

¹ De R-ladder (refuse, reduce, redesign, reuse, repair, refurbish, repurpose, recycle, recover), zoals beschreven door J. Cramer, Milieu, Amsterdam University Press, Amsterdam 2014.

² <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/afval/huishoudelijk-afval>

³ <https://www.demorgen.be/economie/peeters-en-marghem-willen-van-belgie-leider-van-de-duurzame-economie-maken-b4aaf18c/>

⁴ https://www.health.belgium.be/sites/default/files/uploads/fields/fpshealth_theme_file/circ-econ-nl-light.pdf

Bedrijfsleven heeft op federaal niveau een platform "resource efficiency" opgericht om recycling te stimuleren. Met deze combinatie van maatregelen voor een circulaire economie beoogt de federale overheid innovatie te ondersteunen, de competitiviteit van ondernemingen te versterken, de consument beter te beschermen en bij te dragen aan een beter milieu.

In 2018 publiceerde de Federale Overheidsdienst Economie een rapport over de financiering van de circulaire economie. Dit rapport geeft een stand van zaken over de verschillende financieringsmiddelen in België voor de circulaire economie.⁵ In 2019 verschijnt het nieuwe Actieplan Duurzame Ontwikkeling van de FOD Economie, dat een nieuw stappenplan biedt voor circulaire economie.

Vlaanderen visie 2050: transitieprioriteit circulaire economie⁶

Binnen de Vlaamse overheid zet elke minister zich in voor de uitvoering van duurzame ontwikkeling in zijn of haar beleidsdomein. Sinds 1 januari 2017 is het programma '**Vlaanderen Circulair**' ondergebracht bij de Openbare Vlaamse Afvalstoffen Maatschappij (OVAM). Vlaanderen Circulair is het knooppunt, de inspirator en de matchmaker voor de circulaire economie in Vlaanderen. Het is een partnerschap van overheden, bedrijven, middenveld en kenniswereld dat samen actie onderneemt. De focus van Vlaanderen Circulair ligt op drie thema's: circulaire stad, circulaire business strategieën en circulair aankopen.

De circulaire stad, die slim omgaat met materialen en ruimte, zal ook haar uitstoot van broeikasgassen significant kunnen verminderen. Daarom is Vlaanderen Circulair voornemens de principes van de circulaire economie stevig verankeren in het lokale klimaatbeleid. Vlaanderen Circulair heeft in 2017, samen met The Shift, VVSG en **Bond Beter Leefmilieu een 'Green Deal Circulair Aankopen' opgezet, met meer dan 150 organisaties die zich hebben aangesloten.** In februari 2019 is Vlaanderen Circulair gestart met een Green Deal Circulair Bouwen samen met 300 bedrijven en organisaties.

Om de circulaire stad, circulaire business strategieën en circulair aankopen te praktiseren, organiseren Vlaanderen Circulair en OVAM **een nieuwe "Open Call"**, ter ondersteuning van innovatieve en waardevolle circulaire economieprojecten. De open call 2019 is de derde uitgave, met een projectfonds van 4,9 miljoen euro. In totaal kregen bij voorgaande edities 135 projecten ondersteuning.⁷

Daarnaast is er samenwerking met partnerlanden via het lidmaatschap van de *North Sea Resources Roundabout* waar Vlaanderen, Nederland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk deel van uitmaken. Deze green deal moet belemmeringen voor de handel van secundaire grondstoffen wegnemen.

Tegelijkertijd ondersteunt Vlaanderen Circulair projecten die zich richten op de toepassing van circulaire economie in combinatie met: materialen, water, energie, ruimte en voedsel. Er wordt toegewerkt naar circulaire transitie op vijf manieren:

⁵ <https://economie.fgov.be/nl/publicaties/financiering-van-de-circulaire>

⁶ <https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/transitieprioriteit-de-transitie-naar-de-circulaire-economie-doorzetten-startnota>

⁷ <https://vlaanderen-circulair.be/src/Frontend/Files/userfiles/files/Portfolio%20full.pdf>

- Netwerken: het samenbrengen van diverse partners die in gedeeld eigenaarschap de uitdagingen aangaan van de circulaire economie.
- Begeleiding op maat van pioniers en doeners: focus op het uitdagen, activeren en verbinden van pioniers en doeners om de omslag te maken naar een circulaire economie.
- Kennis: kennisdeling en gerichte beleidsrelevante onderzoeksopdrachten.
- Beleid: richtinggevend en ondersteunend beleid.
- Innovatie: stimuleren en verstellen van innovatie en ondernemerschap.

Wallonië: économie circulaire⁸

In Wallonië worden verschillende acties uitgevoerd om het potentieel van circulaire economie te bevorderen. De circulaire economie wordt gezien als een belangrijke pijler van het economisch en milieubeleid in verschillende actieplannen, die bijdragen tot de regionale ontwikkeling en de versterking van het concurrentievermogen. Om tot die ontwikkeling te komen voert Wallonië sectorstudies en haalbaarheidsstudies uit en worden proefprojecten gefinancierd.

Concreet worden de volgende maatregelen genomen:

- Het implementeren van een monitoringsysteem van circulaire modellen en het vergroten van het bewustzijn bij economische actoren.
- Identificeren van nieuwe bronnen van groei in de circulaire economie via het Waals afvalplan en een ambitieus milieubeleid.
- Bevorderen van circulaire industriële projecten.
- Economische promotieactiviteiten om bedrijven aan te moedigen circulaire partnerschappen te realiseren.
- Opwaarderen van afval van de landbouw, maar ook van de industrie, bij het ontwikkelen van het hergebruik van afval of bijproducten als een nieuwe grondstof.

Een overzicht van de verschillende maatregelen die Wallonië is te vinden op de site: <http://economiecirculaire.wallonie.be/>

De Waalse overheid wil via haar regionale uitvoeringsorganisatie SRIW (Société régionale d'Investissement de Wallonie) een industriële sector voor de recycling van plastic gaan ontwikkelen met als ambitie een leiderschapspositie in Europa te verwerven. Daartoe gaat Wallonië via publiek-private samenwerkingen 60 miljoen euro investeren. Wallonië wil met dit initiatief inspelen op het groeiende milieubewustzijn onder consumenten, het steeds strenger wordende Europese beleid ten aanzien van plastic en het feit dat China niet langer een groot deel van het Europese plastic afval wil importeren.⁹

Een programma dat zich richt op de financiering en de bevordering van de circulaire economie, is het NEXT-programma van B.E.FIN (onderdeel van de SRIW - Société Régionale d'Investissement de Wallonie). Het programma biedt gespecialiseerde ondersteuning en mogelijkheden voor projectfinanciering (subsidies, leningen,

⁸ <http://planmarshall.wallonie.be/mesures/inscrivez-vous-dans-l%C3%A9conomie-circulaire-et-de-la-fonctionnalit%C3%A9>

⁹ [http://www.wallonie.be/en/news/new-sector-recycling-plastic-wallonia?ct=t\(Economische%20nieuwsbrief%2001_01_2018_COPY_02\)&mc_cid=f695b6c629&mc_eid=f8e48854b9](http://www.wallonie.be/en/news/new-sector-recycling-plastic-wallonia?ct=t(Economische%20nieuwsbrief%2001_01_2018_COPY_02)&mc_cid=f695b6c629&mc_eid=f8e48854b9)

eigen vermogen). Binnenkort lanceert Wallonië de Green Deal circulaire aankopen, naar Nederlands en Vlaams voorbeeld. Het beoogt de overgang naar een circulaire economie te bevorderen met het aankoopbeleid van openbare en particuliere kopers.

Verder buigt het Waalse parlement zich momenteel over een wetsvoorstel waarbij verplicht zou worden dat tegen 2040 maar liefst 80% van de producten recyclebaar of repareerbaar moeten zijn.¹⁰

Brussel Hoofdstedelijk Gewest: Het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie¹¹

De regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft in 2016 het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie 2016-2020 (GPCE) aangenomen en daarvoor 12,8 miljoen euro uitgetrokken.

Dit programma bevat 111 multisectorale maatregelen, de deelterreinen zijn: voedsel, logistiek, ecodesign, deeleconomie, omgang met afvalstoffen, handelszaken en werkgelegenheid. Het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie streeft drie algemene doelstellingen na:

- De milieudoelstellingen omvormen tot economische kansen.
- De economische activiteiten zo inrichten dat het mogelijk is plaatselijk te produceren en het gebruik van het grondgebied te optimaliseren.
- Bijdragen aan het creëren van werkgelegenheid.

Een aantal toonaangevende maatregelen die het Brussel Hoofdstedelijk Gewest neemt ter ondersteuning van de doelstellingen zijn:

Informatie **over circulaire businessmodellen, databases en casestudy's** is verzameld in een informatiekits die circulaire uitvoerders kunnen raadplegen om efficiënt en effectief aan de slag te gaan.¹²

Greenbizz.brussels biedt fysieke werkruimte bestemd voor duurzame economie die groene **MKB'ers**, naast productietelers en een incubator, ook begeleiding op maat biedt.¹³ Village Finance schrijft beurzen uit **van € 5000 aan ondernemersprojecten** in opstart of ontwikkeling die de principes van een circulaire economie nastreven. De beurs helpt projectbeheerders om het nodige startkapitaal voor hun projecten te verzamelen.¹⁴

¹⁰ <https://www.levif.be/actualite/environnement/la-wallonie-veut-atteindre-80-de-produits-recyclables-ou-reparables-en-2040/article-normal-1099513.html>

¹¹ <https://www.circulareconomy.brussels/over/het-gpce/?lang=nl>

¹² <http://www.greentechbrussels.be/download/outils-et-informations-en-ec-business/>

¹³ <http://www.greenbizz.brussels/nl/>

¹⁴ <http://www.villagefinance.be/>

2 Kansen binnen de Belgische circulaire economie

Het postennet België ziet een aantal circulaire thema's in België die Nederlandse ondernemers zeker op het netvlies moeten hebben: agrifood, bio-economie, bouw en sloop, recycling, (new) plastics, kleding en textiel.

Agrifood en voedselverliezen

Als er een thema is dat bijzondere aandacht vraagt op het snijvlak van circulaire economie en agrifood, dan is het wel dat van de voedselverliezen.

Voedselverlies omvat alle verliezen van voor consumptie bedoelde voeding die in de keten verloren gaan, bijvoorbeeld tijdens de oogst van groenten en fruit en bij de verwerking in de industrie. *Voedselverspilling* is eetbaar voedsel dat op het einde van de keten verloren gaat (detailhandel of consument).

In Europa wordt jaarlijks 89 miljoen ton voedsel verspild, in België wordt het jaarlijkse voedselverlies op 3,6 miljoen ton geschat, of 345 kilogram per persoon per jaar. Op het niveau van voedselverspilling bij de consument komt dat neer op 73 kilo per persoon per jaar. Dit betekent dat met name de verwerkende industrie voor de grootste verliezen zorgt. Dat komt onder meer door de strenge kwaliteitseisen. Voedsel dat te klein, te groot of te krom is, wordt weggegooid of na verwerking afgevoerd. België hoort op Europees vlak, samen met Nederland, tot de slechtste leerlingen van de klas.

Politiek en beleidsmakers op verschillende niveaus (VN, Europese Commissie) hebben de doelstelling onnodige voedselverliezen met 50% in te perken tegen 2030, zo ook de Nederlandse en Belgische overheden.¹⁵ Dit biedt perspectieven voor bilaterale samenwerking.

Een afvalproduct van het ene bedrijf kan een grondstof zijn voor een productieproces. Een **voorbeeld is de green deal 'duurzame kantines'** die in Wallonië is gesloten, waar ziekenhuizen, schoolkantines, gevangenissen en bedrijven aan meedoen om de kantines meer duurzaam te krijgen en voedselverspilling tegen te gaan.

Bio-economie

In de bio-economie worden gewassen en reststromen uit de landbouw en voedingsmiddelenindustrie ingezet voor niet-voedseltoepassingen, bijvoorbeeld voor de productie van materialen, chemicaliën, transportbrandstoffen en energie. Het doel daarvan is het bewerkstelligen van een transitie van het gebruik van fossiele grondstoffen naar hernieuwbare grondstoffen. De bio-economie neemt een belangrijke plaats in de circulaire economie en biedt nieuwe kansen voor bedrijven in verschillende sectoren, waaronder de landbouw, de bouw, de chemie en de farmaceutische sector.

Zowel Nederland als Vlaanderen hebben een sterke agrofood en chemische sector en goed ontwikkelde logistieke netwerken. Dit biedt kansen voor de ontwikkeling van een robuuste bio-economie. Vlaanderen wil tegen 2030 tot de één van de

¹⁵ https://ec.europa.eu/commission/publications/report-implementation-circular-economy-action-plan-1_nl

meest competitieve bio-economieën in Europa behoren. Ook dient onderzoek en innovatie op het gebied van de bio-economie tegen die tijd tot de Europese top te behoren. Om die ambitieuze doelen te behalen wordt de samenwerking met Nederland expliciet als kans genoemd.

Er vindt al veel grensoverschrijdende samenwerking in de bio-economie plaats. Die samenwerking vindt voornamelijk plaats in het kader van Europees gefinancierde projecten. Zo zijn INTERREG Vlaanderen-Nederland, INTERREG Noordwest-Europa en Horizon 2020 een middel voor het bij elkaar brengen van Nederlandse en Vlaamse bedrijven en onderzoeksinstituten. Ook de verschillende faciliterende en ondersteunende instellingen in de grensregio, zoals de Flanders Biobased Valley in Gent en de Biobased Delta in Bergen op Zoom, weten elkaar goed te vinden.

Toch zijn er accentverschillen in de ontwikkeling van de bio-economie in Nederland en Vlaanderen. Zo lijkt er in Nederland meer activiteit te zijn op het gebied van bioraffinage van gras en groen blad ten behoeve van het verkrijgen van eiwitten. Tegelijkertijd is er in Vlaanderen veel aandacht voor het verminderen van consumptie van eiwitten, ook wel de eiwittransitie genoemd.¹⁶ Ook lijkt de Nederlandse suikerverwerkingsindustrie actiever in te zetten op het realiseren van kansen die de bio-economie biedt, zeker na de afschaffing van het Europese suikerquotum in 2017. Vlaanderen is daarentegen actiever op het gebied van de verwerking van oliehoudende biomassa ten behoeve van o.a. biodetergenten.

Circulair Bouwen

Het populaire gezegde '*Vlamingen zijn geboren met een baksteen in hun maag*' is afgeleid van de passie van Vlamingen voor het bouwen van een eigen onderkomen. Daardoor telt de regio talrijke producenten van innovatieve bouwmaterialen en constructietechnologieën, die inspelen op de veranderende behoeftes van huiseigenaren met betrekking tot hun comfort, veiligheid, gezondheid en leefomgeving, of aan de druk op de omgeving.¹⁷

De bouw is van oorsprong geen duurzame sector; meer dan 60% van de Vlaamse CO₂-uitstoot heeft te maken met de materialen die gebruikt worden in de bouw, en 30% tot 40% van de Vlaamse afvalstoffen komt uit de bouw. De circulaire economie biedt oplossingen voor Vlaanderen om die impact te verlagen. Voor de bouwsector betekent dit hergebruik en maximale hoogwaardige recycling van bouwmaterialen, focus op veranderingsgericht bouwen, optimaal ruimtegebruik en het verlengen van de levensduur van gebouwen en materialen.

Begin 2019 sloot de Vlaamse minister van Omgeving, Natuur en Landbouw de Green Deal Circulair Bouwen.¹⁸ Via deze aanpak gaan bouwbedrijven, bouw materiaalproducenten, lokale en regionale overheden, private bouwheren, onderzoekers en andere organisaties, samenwerken om in de toekomst circulair bouwen in Vlaanderen tot dagelijkse realiteit te maken. In de Green Deal staat samen doen en leren centraal. De deelnemers starten experimenten en brengen

¹⁶ <https://www.agroberichtenbuitenland.nl/actueel/nieuws/2019/01/16/eiwittransitie-biedt-opportunities>

¹⁷ <https://www.ditisvlaanderen.be/nl/is-dit-vlaanderen/geschiedenis-van-vlaanderen/baksteen-de-maag>

¹⁸ <https://vlaanderen-circulair.be/nl/onze-projecten/detail/green-deal-circulair-bouwen>

hun kennis en ervaring samen in een lerend netwerk. Ze testen tools, methodieken en nieuwe vormen van ketensamenwerking uit. Naast deze samenwerking en kennisuitwisseling is de voorwaarde dat ieder deelnemend bedrijf tenminste één pilotproject uitvoert tijdens de looptijd van de Green Deal. Deze Green Deal biedt ook kans voor Nederlandse bouworganisaties om samen te werken en te leren van Belgische goede voorbeelden. Nederlandse bedrijven kunnen deelnemen door de engagementverklaring (met pilotproject) te ondertekenen en aan te leveren bij OVAM. Zodoende kunnen Nederlandse ondernemingen grensoverschrijdend leren van, en kennis uitwisselen met Vlaams/Belgische organisaties in de bouwindustrie.¹⁹

Interessante voorbeelden van pilotprojecten uit de Green Deal zijn een volledig circulaire (demonteerbare) woning in Wilsene die WoonC gaat bouwen, en de circulaire baksteen van Facadeclick die niet vastgemetseld wordt, maar aan elkaar vast geklikt wordt en dus ook weer te demonteren is.

Ook Wallonië is actief binnen het circulair bouwen. De Greenwin pôle voor duurzaamheid focust zich onder andere op het gebruik van duurzame materialen, inclusief de toepassingen in bouw- en sloopwerkzaamheden²⁰.

In het Brussels Hoofdstedelijk gewest bestaat het centrum voor het hergebruik van bouwmaterialen (BCR Bouw). In Anderlecht is een locatie ingericht die volledig gewijd is aan de ontmanteling en het hergebruik van bouwmaterialen. Het BRC Bouw ondersteunt al meerdere jaren de ontwikkeling van een richting rond de ontmanteling en het hergebruik van bouwmaterialen in Brussel.²¹

Afvalscheiding en recycling

Drie op de tien Vlaamse bedrijven zorgt ervoor dat hun producten gemakkelijk demonteerbaar zijn en ontmanteld of hersteld kunnen worden, zo blijkt uit een enquête van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen onder 1651 bedrijven en organisaties.²² Vier op de tien bedrijven en organisaties hergebruikt afval, rest- en bijproducten. Vooral grote en industriële bedrijven doen veel circulaire inspanningen. Het valt op dat bedrijven die circulair aan de slag zijn ook meer innoveren, investeren in de ontwikkeling van medewerkers en in automatisering, robotisering en digitalisering. Slechts 13% van alle bedrijven in België neemt geen enkele maatregel.²³

Ook in Wallonië speelt recycling een grote en belangrijke rol. Vroeger werd al het grof huishoudelijk afval dat in Wallonië werd verzameld, verbrand. Het project **'Technopoly Recyclage'** laat echter zien dat de afvalstroom ook goed gerecycled kan worden en in secundaire grondstoffen kan worden omgezet.²⁴ Er bestaan al processen om alledaagse materialen van plastic te recyclen, maar zulke processen zijn niet gestandaardiseerd – d.w.z. niet geschikt voor *alle* plastics. Met dit project heeft Wallonië echter een voorlopersrol omdat het wél alle plastics kan recyclen.

¹⁹ <https://vlaanderen-circulair.be/nl/onze-projecten/detail/green-deal-circulair-bouwen>

²⁰ <https://www.greenwin.be/page/materiaux-innovants-constructions-durables>

²¹ www.reuse.brussels

²² <https://www.serv.be/serv/persberichten/circulair-moet-nieuwe-normaal-worden>

²³ <https://www.serv.be/serv/persberichten/circulair-moet-nieuwe-normaal-worden>

²⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/nl/projects/belgium/belgiums-walloon-region-creates-innovative-process-for-recycling-bulky-plastics

Naast recycling van afval, gebeurt er ook veel in België op het gebied van chemische recycling. Zo speelt het bedrijf Solvakem een faciliterende rol tussen leveranciers en gebruikers bij de recycling van industriële bijproducten en afval in de chemische industrie (industriële symbiose). Op deze manier wordt ongeveer 20.000 ton per jaar aan chemische bijproducten niet verbrand of gestort. Dit leidt tot een aanzienlijke besparing van nieuw grondstoffengebruik en een reductie van broeikasgasemissies.²⁵

(New) Plastics: geen afval meer

De afgelopen 50 jaar heeft het gebruik van plastics (oftewel: kunststoffen) een grote vlucht genomen: het gebruik is, mede dankzij de vele toepassingen ervan, **zo'n twintig keer** verdubbeld en de verwachting is dat het de komende jaren alleen zal toenemen.²⁶ Sterker nog, er is in 2050 vermoedelijk meer plastic dan vis in de oceanen. In België wordt **jaarlijks gemiddeld zo'n 1.000.000 ton plastic afval** geproduceerd.²⁷ **Plastics zijn onmisbaar als basismateriaal, maar zo'n 95% van de plastics gaat na slechts één gebruikscyclus verloren.**²⁸ Via een samenwerkingsverband via de Ellen MacArthur Foundation kiezen Vlaanderen en Wallonië voor een gezamenlijke aanpak van plastic verpakkingen. Meer dan 150 bedrijven, 16 overheden en 26 financiële instituties zijn hierbij betrokken.

Tevens heeft het Vlaams partnerschap in mei 2017 via het zogenoemde '**Pioneer Project**' het QA-CER voorgesteld, een certificatie van het kwaliteitsmanagementsysteem van recycle- en productiebedrijven.²⁹ Het idee is om met QA-CER het kwaliteitssysteem van het recycleproces te waarborgen, zowel op het vlak van het recyclegehalte als op het vlak van de kwaliteit van het eindproduct, om op die manier het duurzaamheidsprincipe integraal te ondersteunen.

Chemische recycling is een nieuwe technologie (i.t.t. mechanische recycling) om plastic afval tegen te gaan en wordt ook in België ingezet, o.a. door BASF.³⁰ Via chemische recycling is men in staat om de scheikundige verbindingen waaruit kunststoffen bestaan af te breken. BASF is sinds eind 2018 met haar ChemCycling project een van de wereldwijde pioniers op dit gebied. De recyclede plastics worden verwerkt tot synthesesegas en/of oliën en dienen zo effectief als vervanging van fossiele grondstoffen bij andere processen door BASF.

Circulaire kleding en textiel

Met honderden bedrijven die actief zijn in textiel, kleding en meubels, is Vlaanderen **de thuisbasis van een van Europa's grootste textielclusters. Maar liefst 20% van het wereldwijde productieafval komt uit de kleding- en textielindustrie.**³¹ Naast een

²⁵ <http://www.vlaamseklimaatop.be/solvakem-valoriseert-industri%C3%ABle-bijproducten-en-afval-van-de-chemische-industrie>

²⁶ <https://circulatenews.org/2016/05/mobilising-the-new-plastics-economy/>

²⁷ <https://statbel.fgov.be/nl/themes/leefmilieu/afval-en-vervuiling/afvalproductie#figures>

²⁸ <https://www.voordewereldvanmorgen.nl/duurzame-blogs/onze-plastic-verslaving-in-schokkende-cijfers-en-wat-je-ertegen-kan-doen>

²⁹ <https://www.qa-cer.be/nl>

³⁰ <https://www.basf.com/global/en/who-we-are/sustainability/management-and-instruments/circular-economy/chemcycling.html>

³¹ <https://www.close-the-loop.be/nl/phase/3/einde-leven>

eeuwenlange traditie in hoogwaardige textielproductie, blijft deze Belgische regio innoveren, zo ook op het gebied van circulair textiel.³²

“Close the Loop” is het online platform rond duurzame mode dat twee jaar geleden is gelanceerd door Flanders DC en Vlaanderen Circulair. Het platform wil de industrie stimuleren om af te stappen van een lineair systeem (take-make-waste) en het circulaire model te omarmen, met een focus op een lange levensduur en het vermijden van afval in deze sector. Close The Loop biedt mode- en textielondernemers tools aan, geeft voorlichting en faciliteert matchmaking zodat textiel en modebedrijven zich circulair kunnen onderscheiden.

Modestad Antwerpen en ook Vlaanderen in bredere zin kennen veel circulaire voorbeelden in de textiel en modesector.³³ Denk bijvoorbeeld aan het leasen van een jeans in plaats van een jeans aanschaffen en na verloop van tijd weggooien, of aan een volledig circulaire jeans, zoals die van HNST dat nieuwe spijkerbroeken maakt van oude jeans-stof. Bij de productie van een normale jeans wordt maar liefst 10.000 liter water gebruikt. Een mooi circulair grensoverschrijdend businessmodel in de fashion industrie is w.r. Yuma: een in België 3D geprinte zonnebril, gemaakt van gerecyclede autodashboards en petflessen van de Better Future Factory uit Rotterdam.³⁴

Tweejaarlijks organiseert Flanders DC: ‘Fashion Talks’.³⁵ Duurzame en circulaire mode is een belangrijk thema tijdens de komende editie in november 2019. Nederlandse ondernemers kunnen deelnemen aan dit event, een kans om aan te grijpen om geïnspireerd te raken, het netwerk te vergroten en te leren over de Vlaamse aanpak rond circulaire kleding en textiel.

Om meer inzicht te krijgen in welke labels circulair en duurzaam zijn, kent België het platform www.labelinfo.be waar consumenten worden geïnformeerd over de betekenis van de verschillende soorten duurzaamheid labels die bestaan.

³² <https://www.flandersinvestmentandtrade.com/invest/en/sectors/textile>

³³ <https://www.flandersdc.be/nl/magazine/1-jaar-close-the-loop-voor-duurzame-mode>

³⁴ <https://www.mvovlaanderen.be/inspiratie/3d-geprinte-zonnebrillen-circulair-model>

³⁵ <https://www.flandersdc.be/nl/promotie/fashion-talks>

3 Postennet België en circulaire economie

De overgang naar een circulaire economie is vooral een zaak van samenwerken, leren van elkaar en goede voorbeelden uitwisselen. Het opbouwen van een Belgisch netwerk is belangrijk bij het zetten van de eerste stappen over de grens.

Het postennet België helpt Nederlandse ondernemers die de grens over willen met het verstrekken van actuele en betrouwbare informatie over het exporteren of uitbreiden van handelsactiviteiten naar België. Ook vertrekt het postennet België informatie over de ontwikkelingen binnen de circulaire economie en over wet- en regelgeving.

U kunt ons bereiken via onderstaande contactgegevens:

E: bru-ea@minbuza.nl

T: 00 32 2 679 17 26

4 Bijlagen

Bijlage 1: Beleidsplannen Belgische overheden

België Circulair 2030: 21 stappenplan

https://www.health.belgium.be/sites/default/files/uploads/fields/fpshealth_theme_file/circ-econ-nl-light.pdf

Vlaanderen visie 2050: transitieprioriteit circulaire economie

<https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/transitieprioriteit-de-transitie-naar-de-circulaire-economie-doorzetten-startnota>

Le Plan Marshall 4.0: économie circulaire

<http://planmarshall.wallonie.be/mesures/inscrivez-vous-dans-l%C3%A9conomie-circulaire-et-de-la-fonctionnalit%C3%A9>

Brussel Hoofdstedelijk Gewest: Het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie

<http://www.circulareconomy.brussels/over/het-gpce/?lang=nl>

Bijlage 2: Relevante actoren

<u>Agrofood</u>	<ul style="list-style-type: none"> - Innovatieplatform voor het agrifood bedrijfsleven : Flanders Food (Vlaanderen) en Wagralim (Wallonië) - Federatie van de Belgische voedingsindustrie: Fevia - Beroepsorganisaties primaire sector: Boerenbond en ABS (Vlaanderen), FWA (Wallonië) - Onderzoeksinstituut ILVO en pilootfabriek Food Pilot - Incubator en culinair onderzoeksplatform: Proef! - FoodWIN is het Europese innovatienetwerk rond voedselverlies - Zero Food Waste Vlaanderen focust daarbinnen op een globale strategie om voedselverlies in Vlaanderen te verminderen
<u>Bio-economie</u>	<ul style="list-style-type: none"> - Flanders Biobased Valley - INTERREG - Horizon 2020
<u>Circulair bouwen</u>	<ul style="list-style-type: none"> - Vlaanderen Circulair - Openbare Vlaamse Afvalstoffen Maatschappij - Vlaamse Confederatie Bouw - Greenwin
<u>Recycling</u>	<ul style="list-style-type: none"> - Recupel - Project 'Technopoly Recyclage' - Agoria - Go4Circle: brancheorganisatie die de belangen verdedigt van de privaatrechtelijke afvalsector
<u>New plastics</u>	<ul style="list-style-type: none"> - Ellen Macarthur Foundation - We Recycle Plastics - OA-CER project
<u>Circulaire kleding en textiel</u>	<ul style="list-style-type: none"> - Vlaanderen Circulair - Flanders DC - Close The Loop

© [RVO.nl](https://www.rvo.nl)

RVO.nl is een agentschap van het ministerie van Economische Zaken. RVO.nl voert beleid uit voor diverse ministeries als het gaat om duurzaamheid, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. RVO.nl is hét aanspreekpunt voor bedrijven, kennisinstellingen en overheden. Voor informatie en advies, financiering, netwerken en wet- en regelgeving.

RVO.nl streeft naar correcte en actuele informatie in dit dossier, maar kan niet garanderen dat de informatie juist is op het moment waarop zij wordt ontvangen, of dat de informatie na verloop van tijd nog steeds juist is. Daarom kunt u aan de informatie op deze pagina's geen rechten ontleen. RVO.nl aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden en/of gedateerde informatie. Binnen onze website zijn ook zoveel mogelijk relevante externe links opgenomen. RVO.nl is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de sites waar naar wordt verwezen.

